

ЕС въвежда нови правила за опаковките и отпадъците от опаковки от август 2026 г.

През последните години политиката на Европейския съюз в областта на околната среда и устойчивото развитие е насочена към изграждането на по-ефективен модел за управление на ресурсите, основан на принципите на кръговата икономика. В този контекст все по-значимо място заемат мерките за ограничаване на отпадъците от опаковки, намаляване на използването на първични суровини, повишаване на рециклируемостта и насърчаване на повторната употреба на продуктите и материалите.

Като част от тази политика Европейският съюз предприе цялостна реформа на правната рамка относно опаковките и отпадъците от опаковки чрез приемането на Регламент (ЕС) 2025/40¹. Регламентът влезе в сила на 11 февруари 2025 г. и започва да се прилага от 12 август 2026 г., като за част от предвидените изисквания са установени по-дълги преходни периоди. Неговият обхват включва всички видове опаковки, независимо от използвания материал, както и всички отпадъци от опаковки, независимо от техния произход – включително от промишлеността, производството, търговията на дребно, дистрибуцията, офисите, услугите и домакинствата. Считано от 12 август 2026 г. Регламентът заменя действащата Директива 94/62/ЕО относно опаковките и отпадъците от опаковки и се поставя началото на нова, по-хармонизирана регулаторна рамка в Европейския съюз.

Новият регламент въвежда единни правила за всички държави членки и поставя акцент върху екологичната устойчивост на опаковките през целия им жизнен цикъл – от проектирането и производството до събирането, повторната употреба и рециклирането на отпадъците. Наред с това се разширяват задълженията на производителите и се въвеждат механизми за предотвратяване на образуването на ненужни отпадъци, с цел постигане на по-високо ниво на защита на околната среда и човешкото здраве.

С приемането на новия регламент Европейският съюз цели не само да хармонизира националните режими и да гарантира ефективното функциониране на вътрешния пазар, но и да ускори прехода към климатична неутралност и устойчив икономически модел до 2050 г. В тази връзка предстоящите промени ще окажат съществено влияние върху производителите, вносителите, търговците и всички участници по веригата на опаковките, като наложат адаптиране към нови изисквания относно дизайна, етикетването, рециклируемостта и управлението на отпадъците от опаковки. Част от тези предстоящи промени са разгледани в настоящия материал.

¹ Регламент (ЕС) 2025/40 на Европейския парламент и на Съвета от 19 декември 2024 година относно опаковките и отпадъците от опаковки, за изменение на Регламент (ЕС) 2019/1020 и Директива (ЕС) 2019/904 и за отмяна на Директива 94/62/ЕО, ОВ L, 2025/40, 22.1.2025 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj>

1. Изисквания към веществата в опаковките

Опаковките, които се пускат на пазара, следва да са произведени по такъв начин, че присъствието и концентрацията на вещества, пораждащи безпокойство, като съставки на опаковъчния материал или на който и да е от компонентите на опаковката, да бъдат сведени до минимум. До 31 декември 2026 г. Европейската комисия, с помощта на Европейската агенция по химикалите, следва да изготви доклад относно веществата, пораждащи безпокойство, съдържащи се в опаковките и компонентите на опаковките, с цел да се установи степента, в която те могат да окажат отрицателно въздействие върху повторната употреба или рециклирането на материалите. Докладът може да включва списък на веществата, които могат да присъстват в опаковките или техните компоненти, както и оценка дали същите представляват неприемлив риск за човешкото здраве.

Перфлуороалкилираните и полифлуороалкилираните съединения (PFAS) са група синтетични химични вещества с широко приложение в различни сектори. Един от най-значимите сектори за тяхното използване са материалите, предназначени за контакт с храни, и опаковките за храни. По отношение на здравните ефекти, които се считат за най-проблемни при дълготрайна експозиция – канцерогенност, мутагенност, токсичност за репродукцията (включително въздействие върху лактацията или чрез нея) и специфична токсичност за определени органи – голям брой PFAS са класифицирани поне в една от тези категории. Поради своята устойчивост и установените им въздействия върху здравето, PFAS представляват риск за околната среда и човешкото здраве. Наличието им в материали за контакт с храни води до неизбежна експозиция на хората, а тъй като не съществува безопасен праг, тази експозиция се счита за неприемлив риск за човешкото здраве.

Поради тази причина, считано от 12 август 2026 г., на пазара не се пускат опаковки, предназначени за контакт с храни, ако съдържат PFAS в концентрация със следните прагови стойности или с по-високи от тях:

- 25 ppb за всяко PFAS, измерено с целеви PFAS анализ (количественото изчисление не включва полимерни PFAS);
- 250 ppb за сумата на PFAS, измерена като сума от целевия PFAS анализ;
- 50 ppm за PFAS (включително полимерни PFAS).

Опаковките следва да бъдат пускани на пазара само ако отговарят на изискванията за устойчивост и за етикетиране, установени в настоящия регламент или съгласно него. Опаковки, които вече са пуснати на пазара на ЕС преди началната дата на прилагане на съответното изискване, могат да останат във веригата на доставка. За опаковки, които се пускат на пазара след тази дата, не се прилага допълнителен преходен период за изчерпване на складови наличности.

Европейската комисия ще оцени необходимостта от изменение или отмяна на ограничението съгласно Регламента до 12 август 2030 г.

Регламентът запазва ограниченията за тежки метали, въведени съгласно Директива 94/62/ЕО², по отношение на олово, кадмий, живак и шествалентен хром, като общата им концентрация в опаковките или компонентите на опаковките не може да надвишава 100 mg/kg.

² Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 година относно опаковките и отпадъците от опаковки, *ОВ L 365, 31.12.1994, pp. 10–23*

2. Рециклируемост на опаковките

Новият европейски акт изисква всички опаковки да бъдат рециклируеми. До 1 януари 2028 г. Европейската комисия следва да приеме делегирани актове, с които да се определят критерии за проектиране с оглед на рециклирането и класове на рециклируемост.

Рециклируемостта на опаковките се изразява чрез класове на рециклируемост А, Б и В. От 2030 г. тя се определя въз основа на критерии за проектиране за рециклиране, които целят да гарантират кръговото използване на получените вторични суровини, като те трябва да бъдат с достатъчно добро качество, за да могат да заменят първичните суровини. Оценката по тези критерии се извършва за всяка категория опаковки, като се взема предвид приложимата методика и съответните делегирани актове, както и предвидените параметри за оценка. След претегляне на критериите за отделната единица опаковка, тя се класифицира в клас А, Б или В. Когато класът на рециклируемост на дадена единица опаковка е под 70%, тя се счита за несъответстваща на изискванията за рециклируемост, поради което се приема за технически нерещиклируема и пускането ѝ на пазара подлежи на ограничение. От 1 януари 2038 г. опаковките трябва да бъдат най-малко клас Б, за да могат да бъдат пускани на пазара. От 2035 г. се въвежда допълнителен фактор при оценката на рециклируемостта – рециклиране в голям мащаб. В тази връзка се извършва нова оценка, съгласно методиката, установена с актовете за изпълнение.

Предвидени са и изключения от изискването за рециклируемост, които се прилагат за определени чувствителни при контакт опаковки³, предназначени за храни за кърмачета и малки деца, и за храни за специални медицински цели по Регламент (ЕС) № 609/2013⁴. Така наречените „иновативни опаковки“ също могат да бъдат временно освободени, при условие че компетентният орган бъде предварително уведомен.

3. Съдържание на рециклирани материали в пластмасовите опаковки

Регламентът въвежда и задължителни изисквания за увеличаване съдържанието на рециклирани материали в пластмасовите опаковки. Всяка пластмасова част на опаковките, пускани на пазара, трябва да съдържа следния минимален процент рециклирано съдържание, оползотворено от пластмасовите отпадъци след употребата, за всеки вид и формат опаковки, посочени в таблицата по-долу като конкретните изисквания се прилагат съгласно предвидените срокове:

Вид пластмасова опаковка	До 1 януари 2030 г. или три години след влизането в сила на акта за изпълнение	До 1 януари 2040 г.
Чувствителни при контакт опаковки, изработени от полиетилентерефталат (PET) като основен компонент (с изключение на пластмасови бутилки за напитки за еднократна употреба)	30%	50%

³ Чувствителни при контакт опаковки са първичните опаковки, които влизат в пряк допир със съдържанието. Те включват опаковки за храни, напитки, козметика, почистващи препарати, фармацевтични и медицински продукти. Поради съображения за здравето и безопасността, те подлежат на строги регулации при рециклирането.

⁴ Регламент (ЕС) № 609/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юни 2013 година относно храните, предназначени за кърмачета и малки деца, храните за специални медицински цели и заместителите на целодневния хранителен прием за регулиране на телесното тегло и за отмяна на Директива 92/52/ЕИО на Съвета, директиви 96/8/ЕО, 1999/21/ЕО, 2006/125/ЕО и 2006/141/ЕО на Комисията, Директива 2009/39/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и регламенти (ЕО) № 41/2009 и (ЕО) № 953/2009 на Комисията текст от значение за ЕИП, *ОВ L 181*, 29.6.2013 г., *стр.* 35–56

Вид пластмасова опаковка	До 1 януари 2030 г. или три години след влизането в сила на акта за изпълнение	До 1 януари 2040 г.
Чувствителни при контакт опаковки, изработени от пластмасови материали, различни от PET (с изключение на пластмасови бутилки за напитки за еднократна употреба)	10%	25%
Пластмасови бутилки за напитки за еднократна употреба	30%	65%
Пластмасови опаковки, различни от посочените в горните категории	35%	65%

От тези изисквания са предвидени изключения, включително за компостируеми опаковки, както и за всяка пластмасова част, която представлява по-малко от 5% от общото тегло на цялата опаковъчна единица.

Следва да се отбележи, че най-късно до 12 февруари 2028 г. е предвидено Европейската комисия да извърши преглед на състоянието на технологичното развитие и екологичните показатели на опаковките от пластмаси на биологична основа. Въз основа на този преглед Комисията представя, когато е целесъобразно, законодателно предложение, което може да включва възможност целите за съдържание на рециклирани материали да се постигат чрез използване на пластмасови изходни суровини на биологична основа вместо рециклирано съдържание от пластмасови отпадъци след употребата, в случай че не са налични подходящи технологии за рециклиране на опаковки, предназначени за контакт с храни.

4. Минимизиране на опаковките

Регламентът изисква най-късно до 1 януари 2030 г. производителят или вносителят да прилага мерки, които гарантират, че пусканите на пазара опаковки са проектирани с минимално необходимото тегло и обем, без да се нарушава тяхната функционалност, като се отчитат формата и материалът на опаковката.

Производителят или вносителят гарантира, че опаковки, които не отговарят на критериите за ефективност, определени в приложение IV от регламента, и опаковки с характеристики, които имат за цел единствено да увеличат възприемания обем на продукта, включително двойни стени, фалшиви дъна и ненужни слоеве, не се пускат на пазара, освен ако проектирането на опаковката е защитено с промишлен дизайн или опакованият продукт или опакованата напитка се ползва от географско указание, защитено съгласно правото на Съюза.

Проблемът с прекомерното образуване на отпадъци от опаковки не може да бъде решен изцяло чрез определяне на задължения за проектирането на опаковките. За някои видове опаковки следва да се наложат задължения на икономическите оператори да намалят съотношението на празното пространство. При груповите опаковки, транспортните опаковки и опаковките за електронна търговия, използвани за доставка на продукти на крайни дистрибутори или крайни ползватели, съотношението на празното пространство следва да не надвишава 50%. Задължението не се прилага за оператори, които използват търговска опаковка като опаковка за електронна търговия, или опаковка за многократна употреба в система за повторна употреба.

5. Компостируеми опаковки

Най-късно до 12 февруари 2028 г. опаковките за чай, кафе и други напитки, предназначени за еднократна употреба и изхвърляне заедно със съдържанието им, както и залепващите се етикети, прикрепяни към плодове и зеленчуци, пускани на пазара, трябва да отговарят на стандартите за компостиране при контролирани промишлени условия в съоръжения за третиране на биоотпадъци и, когато това се изисква от държавите членки, и на стандартите за домашно компостиране.

Държавите членки могат също така да изискват следните продукти да бъдат компостируеми:

1. Непропускливи дози за еднократна употреба за система за чай, кафе или друга напитка, които са предназначени за използване в машина и които се използват и изхвърлят заедно с продукта, произведени от материал, различен от метал, както и много леки и леки пластмасови торбички за пазаруване;
2. Други опаковки, за които съответната държава членка вече е изисквала да бъдат компостируеми преди 12 август 2026 г.

Всяка друга опаковка, включително произведената от биоразградими пластмасови полимери, следва да позволява рециклиране на материалите, без да се засяга рециклируемостта на останалите потоци отпадъци.

6. Ограничения върху определени формати на опаковки

В тази връзка, считано от 1 януари 2030 г., Регламентът не допуска пускането на пазара на определени формати пластмасови опаковки за еднократна употреба, съгласно приложение V:

- Пластмасови опаковки за еднократна употреба, използвани на мястото на продажба за групиране на стоки, продавани в бутилки, метални кутии за напитки, консервни кутии, бурканчета, кофички и пакети, предназначени за удобни опаковки, които позволяват или насърчават потребителите да купуват повече от един продукт. Изключват се груповите опаковки, необходими за улесняване на обработката;
- Пластмасови опаковки за еднократна употреба за предварително опаковани пресни плодове и зеленчуци с тегло под 1,5 kg;
- Пластмасови опаковки за еднократна употреба за храни и напитки, които се пълнят и чието съдържание се консумира в рамките на обекти от сектор HORECA⁵, с изключение на заведенията, които нямат достъп до питейна вода;
- Пластмасови опаковки за еднократна употреба в сектор HORECA, съдържащи отделни порции или дози подправки, консерви, сосове, сметана за кафе, захар и овкусители, с изключение на опаковките, предоставяни с готова храна за вкъщи, както и на случаите, в които са необходими за гарантиране на безопасността и хигиената в лечебни и здравни заведения;
- Опаковки за еднократна употреба за козметични, хигиенни и тоалетни продукти в сектора на настаняването, предназначени единствено за индивидуална резервация и за изхвърляне преди пристигането на следващия гост;

⁵ Секторът HORECA обхваща дейностите в областта на хотелиерството, ресторантьорството и кетъринга, включително заведения за хранене и обекти за предоставяне на храни и напитки.

- много тънки пластмасови торбички за пазаруване, с изключение на случаите, в които използването им е необходимо по хигиенни съображения или които се предоставят като търговски опаковки за насипна храна, когато това помага за предотвратяване на разхищаването на храни.

7. Мерки за намаляване на потреблението на пластмасови торбички за пазаруване

Държавите членки са задължени да предприемат мерки за трайно намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване. Регламентът запазва целта за трайно намаляване, ако до 31 декември 2025 г., а след това до 31 декември на всяка следваща година, годишното потребление не надвишава 40 тънки пластмасови торбички за пазаруване на глава от населението или еквивалентната цел в тегло. Мерките могат да включват икономически инструменти, цели за намаляване и при определени условия ограничения за пускане на пазара, като се допуска изключение за много тънки торбички, необходими за хигиенни цели или за предотвратяване на разхищение на храна.

8. Цели за повторна употреба и повторно пълнене

Съгласно предвидените нови разпоредби икономическите оператори, които използват опаковки за многократна употреба, ще бъдат задължени да участват в една или повече системи, отговарящи на определени изисквания за осигуряване на повторна употреба, като същевременно се предвиждат и редица мерки за насърчаване на решенията за повторна употреба и повторно пълнене, например:

➤ Възможност за използване на собствен съд от потребителя при продукти за вкъщи: Най-късно до 12 февруари 2027 г. крайните дистрибутори в сектора HORECA, които предоставят топли или студени напитки или готови храни за вкъщи, са длъжни да осигурят система, позволяваща на потребителите да носят свой собствен съд за пълнене, без допълнителна такса и при спазване на приложимите хигиенни изисквания.

➤ Задължение за предлагане на опаковки за многократна употреба при предлагане на продукти за вкъщи: Най-късно до 12 февруари 2028 г. крайните дистрибутори в сектора HORECA са длъжни да предоставят на потребителите възможност да получават топли или студени напитки и готови храни в опаковки за многократна употреба в рамките на система за повторна употреба, като от задължението се освобождават микропредприятията.

Регламентът изисква също така държавите членки до 1 януари 2029 г. да гарантират разделно събиране най-малко 90% годишно чрез системи за депозит и връщане на:

- пластмасови бутилки за напитки за еднократна употреба с вместимост до 3 литра;
- метални контейнери за напитки за еднократна употреба с вместимост до 3 литра.

Предвидени са и цели за повторна употреба на транспортни и търговски опаковки, включително изисквания относно повторната употреба на стреч фолио за палети.

9. Декларация за съответствие и техническа документация

Регламентът определя задължения за производителите и за други икономически оператори във веригата на доставка. Те трябва да извършват оценка на съответствието, да изготвят декларация за съответствие и да съхраняват тази декларация заедно с техническата документация за срок от 10 години след пускането на пазара на опаковки за многократна употреба и 5 години за опаковки за еднократна употреба.

Тези документи следва да бъдат предоставяни на компетентните органи на държавите членки при поискване.

Регламентът определя и задължения за останалите участници във веригата на доставки, включително вносители, дистрибутори и упълномощени представители в Европейския съюз.

Предстоящото прилагане на Регламента поставя необходимост от своевременно привеждане на дейността на икономическите оператори и националните системи в съответствие с новите изисквания относно производството, етикетването, повторната употреба и управлението на отпадъците от опаковки.

Други информации в областта на храните, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

инж. Даниела Новакова, Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

Дата: 26.05.2026 г.